

Bogannmeldelser.

„Snuusdyrenes almindelige Sundhedspleie“ af Professor
B. Prosch, 2den Udgave, 167 S. 1866. Kjøbenhavn.
(C. A. Reitzels Forlag.)

Da det Aaar, som er forløbet mellem første og andet Oplag, har været overordentlig rigt paa videnskabelige Arbejder i Fysiologiens Tjeneste, navnlig med Hensyn til de Ernæringen betingende Omsætninger i Legemet, laa det nær at vente, at Bogen ved et nyt Oplag vilde blive ikke lidet omarbejdet, og dette er ogsaa skeet, idet der næppe findes nogen Paragraf, navnlig i Kapitlet om Fødemidlerne og deres Stofværling i Organismen, som ikke vil findes forandret, om der end de fleste Steder foredræs en opmærksom Gjennemlæsning for at blive det vaer.

Forfatteren har havt det Held, at ingen af de ved den mellemliggende Tids Forskning indvundne Erfaringer har staaet i Strid med de i den tidligere Udgave opstillede Læresætninger, et Held, der er af saa meget større Betydning, som hans stærkt udprægede Afstyk for at tilhulle sin Mening med Talemaader umuliggjør ham enhver „gaaen paa Afford“; hans Mening maa enten staa eller falde, den lader sig ikke dreie efter Vinden. Ligefom dette Held paa den ene Side har skaanet ham for at foretage gjennemgribende Forandringer, har det paa den anden Side sat ham istand til at fremstille

mange af Sætningerne med en gjentaget Erfarings Skarphed, og saavel derved som ved det stadige Gjennemsyn, der er en Følge af hans Virksomhed som Lærer i dette Fag, er der kommet en Klarhed i Fremstillingen, der gjør Bogen ligesaa lærerig, som det livlige, flydende Sprog gjør den let og tiltalende.

Derfom vi troede, at Bogen behøvede nogen anbefaling, vilde vi med sand Glæde anbefale den, men vi tro kun at burde henlede Opmærksomheden paa den. Vi tro, at den endnu mere end dens Forgjængere vil være velkommen paa en Tid, hvor det saa at sige er Dagens Thema at bringe det mest mulige ud af Husdyrholdet, og hvor Erkjendelsen af, at det er langt mere Umage værd at beslitte sig paa at forebygge Sygdomme end paa at udfinde Midler imod dem, synes at ville bryde sig Vel til den almindelige Bevidsthed. Den vil være en let og sikker Vejleder i begge Retninger.

„Om Verberisrust og Græsrust“ af Prof. Dr. A. S. Ørsted, 29 S. 1866. Kjøbenhavn (S. H. Schubothes Boghandel).

Denne lille Afhandling maa nærmest betragtes som et Tillæg til de af samme Forfatter 1863 udgivne 4 Afhandlinger „Om Sygdomme hos Planterne“, og meddeler den vigtige Opdagelse, som den af Plantesygdommenes Studium saa høit fortjente de Bary gjorde i 1865, ved hvilken det lykkedes ham at paavise, at der finder et Generationsstifte Sted af den almindelige Græsrust (*Puccinia graminis*), idet denne og den almindelige Verberisrust udgjør 2 Generationsled af den samme Svampart. Det er altsaa en Udvikling gennem væxlende Generationer, aldeles i Lighed med det, som i længere Tid har været kjendt og først er paavist af Prof. Steensrup hos flere lavere Dyr, hvorpaa et Exempel findes fremstillet i Prof. Dr. Bendz's Afhandling i Tidsskrift for Landøkonomi for 1857 S. 193: „Om Oprindelsen af Dreiesygen hos Faaret“; den Kvæse i Faarets Hjerne, der foraarsager Dreiesygen, er nemlig kun et kjønsløst Udviklingsled af Bændelormen i Hun-

dens Tarm, og paa samme Maade har nu de Bary paavist, at Græsrusten er et kjønsløst Udviklingsstrin af Berberisfens Skaalrust. Senere har han tillige funden, at Hvede- eller Avnrust (*Puccinia straminis*), der fornemlig hjem søger Hveden og ofte paa denne anretter store Ødelæggelser, er det kjønsløse Udviklingsled af den Rustsvamp, som voxer paa Dretungen (*Anchusa arvensis*) og Slangehoved (*Echium vulgare*), paa hvilke Planter den altsaa fuldfører sin Udvikling. Omtrent samtidig har Professor Ørsted ved Forsøg godtgjort, at et lignende Forhold finder Sted mellem Bæretærts Gitterrust og Sevenbommens Bæverrust, og senere ligeledes, at den Bæverrust, der voxer paa Enens Grene, fuldfører sin Udvikling som Hornrust paa Rønnens Blade.

Uf disse Sagttagelser synes at fremgaa, at alle de Svampe, som man tidligere henførte til en egen Familie under Navn af Skaalrustsvampe, kun danne det afsluttende Udviklingsled af en eller anden egentlig Rustsvamp eller af en Bæverrustsvamp. Det er dog ikke alle Rustsvampe, som til deres fuldstændige Udvikling behøve 2 Værtplanter saaledes som de her nævnte Exempler; andre have begge Generationer paa samme Værtplante, saaledes Kræterrust, Snitbønnerust, Biolrust og Gjedestjægsrust, der alle have begge deres Udviklingsled paa samme Plante.

Man seer let, at der ved disse nye Sagttagelser aabner sig en vid Mark for nye Undersøgelser af alle de forskjellige Rustsvampes Liv og Udvikling, ind over hvilket der nu er kastet et helt nyt Lys. Om der derfor end er gjort et Fremskridt, maa man dog indrømme, at Kjendskabet til Rustsvampene viser sig at være mere mangelfuldt, end man tidligere formode, og vi kunne derfor ikke give Forfatteren Medhold, naar han allerede nu mener, at der kan sælbes en ubetinget Forviisningsdom over Berberisfen; thi det er jo muligt, at det ved nærmere Undersøgelse vil vise sig, at ogsaa andre Planter end Berberisfen kunne være Græsrustens Værtplanter og være det i endnu langt højere Grad end den. Det er fuldkommen rigtigt, at Viden-

skaben ikke skjuler, at den er kommet til Erkjendelse af, at den har havt Uret i den saa langvarige og heftige Strid om Verberisrustens Gyne til at forvandle sig til Græsrust, men saalænge Undersøgelserne paa den nye Basis ikke ere naaede længere frem, bør den nye Opdagelse ikke saa ubetinget kastes i Vægtskaaen for Verberisens Udryddelse.

Det gjør os ogsaa ondt at see Forfatteren uden nogen Nødvendighed give Videnskaben det Dementi, som synes at være Pointet i den Proces, som anføres i Slutningen af Afhandlingen. Han har selv som Videnskabsmand saa megen Fortjeneste af, mere end nogen Anden her i Landet, at have klarat Begreberne om de forskjellige Planteshygdomme, og han har tidligere netop i denne Egenkab saa stærkt tilbagevist Landmændenes Angreb paa Verberisfen, at det maa undre os at see ham paa dette Sted, kun et Par Aar efter, fremsføre et overflødigt Exempel paa, at Videnskaben kan tage feil, — noget, som sikkert Ingen har draget i Tvivl.
